

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2026-2-23>

Л. В. Пилипенко, О. М. Лозинська

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1379-0470> – Л. В. Пилипенко

<https://orcid.org/0009-0002-7712-2017> – О. М. Лозинська

liliiiahodii@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТРАВМА-ІНФОРМОВАНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз психологічних засад травма-інформованого підходу в системі соціальної реабілітації уразливих груп населення. Актуальність дослідження зумовлена наслідками російсько-української війни та зростанням кількості осіб, які пережили потенційно травматичні події й потребують комплексної психосоціальної підтримки. Акцентовано на взаємозв'язку соціального та психологічного напрямів реабілітації, особливо у роботі з представниками уразливих груп, які мають досвід травматичних подій. Розкрито сутність травма-інформованого підходу та наголошено на необхідності його розмежування з травма-фокусованою психотерапією та іншими методами безпосередньої роботи з психологічною травмою. Проаналізовано сучасне розуміння травма-інформованого підходу як системного підходу, за якого знання про поширеність, прояви та наслідки травматичного досвіду інтегруються в організацію та безпосереднє надання допомоги. Розглянуто концептуальні положення SAMHSA, зокрема чотири ключові положення «4R»: усвідомлення наявності травматичного досвіду та можливих шляхів відновлення, розпізнавання ознак і симптомів травми, реагування шляхом інтеграції знань про травму в політику та практичну діяльність і запобігання повторній травматизації. На основі теоретичного аналізу виокремлено ключові психологічні засади травма-інформованого підходу в системі соціальної реабілітації: психологічну безпеку, довіру та передбачуваність взаємодії, підтримку суб'єктності й автономії людини, партнерську взаємодію, орієнтацію на ресурси та запобігання ретравматизації. Розкрито їхній зміст у контексті соціальної реабілітації. Обґрунтовано необхідність створення умов для безпечної та активної участі людини у процесі відновлення, забезпечення можливості вибору, залучення до прийняття рішень, урахування сильних боків, життєвого досвіду, цілей, соціальних зв'язків і наявних ресурсів. Визначено важливість підготовки фахівців до впровадження травма-інформованого підходу, зокрема шляхом проходження спеціалізованих навчальних програм.

Ключові слова: травма-інформований підхід, соціальна реабілітація, уразливі групи населення, травматичний досвід, психологічна безпека, ретравматизація.

L. V. Pylypenko, O. M. Lozynska

Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine

PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS OF A TRAUMA-INFORMED APPROACH IN THE SOCIAL REHABILITATION SYSTEM FOR VULNERABLE POPULATIONS

Abstract. The article presents a theoretical analysis of the psychological foundations of a trauma-informed approach within the system of social rehabilitation for vulnerable population groups. The relevance of the study is determined by the consequences of the Russian-Ukrainian war and the growing number of people who have experienced potentially traumatic events and require comprehensive psychosocial support. Particular emphasis is placed on the interrelationship between the social and psychological dimensions of rehabilitation, especially when working with members of vulnerable groups who have experienced traumatic events. The essence of the trauma-informed approach is examined, and the need to distinguish it from trauma-focused psychotherapy and other methods aimed at directly addressing psychological trauma is emphasized. The

contemporary understanding of the trauma-informed approach is analyzed as a systemic approach in which knowledge about the prevalence, manifestations, and consequences of traumatic experiences is integrated into both the organization and direct provision of support. The conceptual framework developed by SAMHSA is considered, including the four key assumptions known as the «4 Rs»: realizing the presence of traumatic experiences and possible pathways to recovery, recognizing the signs and symptoms of trauma, responding by integrating knowledge about trauma into policies and practices, and resisting retraumatization. Based on the theoretical analysis, the key psychological foundations of a trauma-informed approach within the system of social rehabilitation are identified: psychological safety; trust and predictability in interactions; support for personal agency and autonomy; partnership-based interaction; a strengths-based orientation; and the prevention of retraumatization. Their meaning in the context of social rehabilitation is outlined. The need to create conditions for a person's safe and active participation in the recovery process is substantiated, including providing opportunities for choice, involvement in decision-making, and consideration of the person's strengths, life experience, goals, social connections, and available resources. The importance of preparing professionals for the implementation of a trauma-informed approach, particularly through specialized training programs, is highlighted.

Key words: trauma-informed approach, social rehabilitation, vulnerable population groups, traumatic experience, psychological safety, retraumatization.

Постановка проблеми. Російсько-українська війна стала не лише масштабною гуманітарною кризою, а й чинником суттєвого погіршення психічного здоров'я населення. Постійний вплив повітряних тривог, бойових дій, вимушеного переміщення, еміграції, втрати близьких значно збільшили кількість осіб, які пережили травматичні події та потребують комплексної психосоціальної підтримки. Особливо уразливими до негативних наслідків війни є окремі групи населення, зокрема внутрішньо переміщені особи, ветерани, діти й підлітки, люди похилого віку та особи з інвалідністю.

Пережита травматична подія може позначатися на психоемоційному стані, міжособистісній взаємодії та залученості людини до суспільного життя. У багатьох випадках саме порушення соціального функціонування стає одним із головних чинників, що перешкоджають успішній реабілітації, абілітації та відновленню якості життя. Звідси, особливого значення набуває система соціальної реабілітації, метою якої, зокрема, є створення умов для відновлення внутрішніх ресурсів, соціальних зв'язків, автономності та активної участі людини в суспільному житті. Ефективність цього процесу залежить від того, наскільки організація допомоги враховує особливості психотравматичного досвіду людини.

У міжнародній практиці відповіддю на ці виклики став травма-інформований підхід, сутність якого полягає не лише в урахуванні наслідків психологічної травми, а й у створенні безпечного середовища, побудові довірливих стосунків, розвитку внутрішніх ресурсів людини та запобіганні ретравматизації на всіх етапах надання допомоги. Незважаючи на активний розвиток міжнародних і вітчизняних досліджень, присвячених травма-інформованому підходу, більшість із них зосеред-

жено на питаннях його практичного впровадження у сфері охорони здоров'я, соціальної роботи та освіти. Водночас недостатньо розкритими залишаються психологічні засади цього підходу, які визначають особливості його реалізації у системі соціальної реабілітації уразливих груп населення, що зумовлює актуальність вибраної тематики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основні положення травма-інформованого підходу систематизовано у концепції Управління з питань зловживання психоактивними речовинами та психічного здоров'я (SAMHSA), де визначено розуміння травми та базові принципи травма-інформованої практики. Подальший розвиток концепції представлено у працях Д. Айтон, Д. Берковік, М. Вулфорд, А. Макрей, Г. Морріс, А. О'Коннор, Дж. Раян та ін.

Серед українських науковців становлення травма-інформованого підходу досліджують С. Вакулєнко, В. Желанова, К. Гапчик, О. Кухарук та ін. Питання застосування травма-інформованого підходу у соціальній роботі представлені також у праці С. Леотті та С. Вагаб. Соціально-психологічні аспекти реабілітації висвітлено у дослідженнях К. Катаї, П. Лантели, Л. Мельник, Ж. Мельник, М. Ромакканіємі. Водночас психологічні засади травма-інформованого підходу саме в системі соціальної реабілітації уразливих груп населення залишаються недостатньо систематизованими, що зумовлює необхідність їх теоретичного обґрунтування.

Метою статті є теоретичне обґрунтування психологічних засад травма-інформованого підходу та визначення особливостей його реалізації у системі соціальної реабілітації уразливих груп населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах воєнного стану особливого значення

набуває соціальна реабілітація груп населення, які зазнали вимушеного переміщення, втрати близьких, поранення, руйнування житла, тривалого перебування в умовах небезпеки та інших потенційно травматичних подій. Соціальна реабілітація є важливим складником системи підтримки осіб, які внаслідок складних життєвих обставин зазнали труднощів щодо соціального функціонування та потребують допомоги у відновленні або формуванні здатності до самостійного життя й повноцінної участі в суспільстві. Так, соціальна реабілітація сімей, дітей та молоді охоплює комплекс заходів, спрямованих на формування та корекцію ставлення щодо відповідального батьківства, розвиток навичок самообслуговування й самостійного життя, а також створення умов для повноцінної інтеграції людини в суспільство. Важливим напрямом такої діяльності є також соціальний патронаж дітей і молодих людей, які відбували покарання, пов'язані з обмеженням або позбавленням волі, з метою сприяння їхній адаптації та реінтеграції у соціальне середовище [5].

У сучасному науковому дискурсі соціальна реабілітація розглядається ширше, ніж сукупність заходів, спрямованих на відновлення окремих соціальних функцій особистості. К. Катая, П. Лантела та М. Ромаканіємі за результатами якісного інтерпретативного метасинтезу 25 досліджень показали багатовимірність соціального компонента реабілітації. Потреба у соціальній реабілітації значною мірою пов'язана з особливостями соціального середовища людини, громади та суспільних структур. Звідси, процес реабілітації повинен охоплювати також середовище життєдіяльності особистості. Важливим є й визнання суб'єктності людини: її цінностей, потреб і прагнень, а також активної участі у власному відновленні [7].

Соціальний і психологічний напрями реабілітації є взаємопов'язаними, оскільки соціальні труднощі внаслідок кризових або травматичних подій часто поєднуються зі змінами психоемоційного стану, міжособистісної взаємодії та здатності підтримувати соціальні зв'язки. Л. Мельник та Ж. Мельник наголошують, що ефективність реабілітаційних заходів значною мірою залежить від комплексного підходу, який ураховує як соціальні, так і психологічні аспекти життєдіяльності людини [4, с. 102]. Особливого значення такий комплексний характер допомоги набуває у роботі з представниками уразливих груп, які мають досвід травматичних подій, адже травматичний досвід може позначатися одночасно на емоційному стані, міжособистісній взаємодії, соціальному функціонуванні та здатності особи викорис-

товувати власні ресурси. Відповідно, організація реабілітаційної допомоги таким особам потребує урахування впливу пережитої травми на різні сфери їхнього життя, що актуалізує застосування травма-інформованого підходу. Його сутність полягає не так у безпосередньому опрацюванні травматичного досвіду, яку створенні таких умов надання допомоги, за яких ураховується можливий вплив травми на поведінку, емоційні реакції, міжособистісну взаємодію та здатність людини користуватися підтримкою. Варто зазначити, що травма-інформований підхід не слід ототожнювати з травма-фокусованою психотерапією чи іншими методами роботи з психологічною травмою. Це підтверджують і результати сучасного огляду А. Макрей, А. О'Коннор, Д. Берковік, Дж. Раян, М. Вулфорд, Д. Айтон та Г. Морріс, які на основі аналізу 288 наукових і практико-орієнтованих джерел систематизували ключові цінності, принципи та компоненти травма-інформованого підходу [10]. Автори вважають, що травма-інформований підхід доцільно розглядати як системний підхід, за якого розуміння поширеності, проявів і наслідків травматичного досвіду інтегрується в організацію та безпосереднє надання допомоги. Він вимагає змін на рівні всієї організації: політик і процедур, навчання персоналу, організаційної культури, практик роботи та підтримки благополуччя працівників.

В. Желанова та К. Гапчик [2], аналізуючи становлення травма-інформованого підходу в науковому дискурсі, пов'язують його розвиток із переходом від зосередженості переважно на наслідках травми до ширшого розуміння потреб людини, яка має травматичний досвід. Відповідно, увага зміщується від зосередженості лише на тому, що сталося з людиною, до розуміння того, яким чином організована взаємодія з нею та наскільки середовища надання допомоги сприяють відчуттю безпеки й відновленню.

Особливої актуальності таке розуміння набуває у сучасних українських умовах. О. Кухарук [3], розглядаючи світові практики та український контекст застосування травма-інформованого підходу, акцентує, що в умовах війни значна кількість людей взаємодіє із соціальними, освітніми, медичними та іншими системами допомоги, маючи досвід потенційно травматичних подій. Тому важливим стає не лише надання спеціалізованої психологічної та психотерапевтичної допомоги, а й розроблення самої системи підтримки таким чином, щоб вона враховувала можливі наслідки травматичного досвіду, сприяла збереженню гідності та суб'єктності людини і не створювала додаткового ризику її повторної травматизації.

Представлене сучасне трактування травма-інформованого підходу значною мірою ґрунтується на концептуальних положеннях, сформульованих раніше Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA). Відповідно до концепції SAMHSA, травма-інформований підхід ґрунтується на чотирьох ключових положеннях («4R»). Організація або система, що реалізує травма-інформований підхід, має: усвідомлювати (realize) широке поширення та можливий вплив травматичного досвіду, а також розуміти потенційні шляхи відновлення; розпізнавати (recognize) ознаки і симптоми травми; реагувати (respond) шляхом інтеграції знань про травму в політику, процедури та практичну діяльність; запобігати повторній травматизації (resist) [9]. У соціальній реабілітації це передбачає інтеграцію травма-інформованих принципів у весь процес надання послуг, а не лише в роботу окремого фахівця.

Окреслені положення конкретизуються у шести ключових принципах травма-інформованого підходу, визначених SAMHSA: безпеці, довірі й прозорості, підтримці за принципом «рівний рівному», співпраці та взаємності; розширенні можливостей, праві голосу та вибору; урахуванні культурних, історичних та гендерних особливостей [9]. Із психологічного погляду зазначені принципи об'єднує зміна самого характеру взаємодії з людиною – від директивної моделі надання допомоги до відносин, заснованих на безпеці, повазі та партнерстві.

Застосування травма-інформованого підходу передбачає урахування можливого впливу травми під час оцінювання потреб, планування та надання соціальних послуг. За результатами дослідження С. Вакуленко, більшість опитаних фахівців соціальних служб не була знайома з поняттям травма-інформованого підходу, хоча мала досвід роботи з наслідками психологічної травми. Це свідчить про необхідність формування у фахівців відповідних знань і практичних навичок [1].

Водночас С. Леотті та С. Вагаб, аналізуючи сучасний стан травма-інформованого підходу у соціальній роботі, звертають увагу на недостатню визначеність його практичної реалізації та обмеженість емпіричних доказів ефективності окремих практик. Автори також відзначають переважну орієнтацію на індивідуальний травматичний досвід за недостатньої уваги до структурних та інституційних чинників. Це дає змогу розглядати травма-інформований підхід у соціальній роботі як підхід, що потребує урахування соціального середовища людини та особливостей функціонування самої системи допомоги [8].

Узагальнення положень проаналізованих концепцій і досліджень дало змогу систематизувати психологічні засади травма-інформованого підходу відповідно до специфіки соціальної реабілітації. До них відносимо психологічну безпеку, довіру та передбачуваність взаємодії, підтримку суб'єктності й автономії людини, партнерську взаємодію, орієнтацію на ресурси та запобігання ретравматизації.

Першочерговою серед них є психологічна безпека. У контексті травма-інформованого підходу безпека не зводиться лише до відсутності реальної фізичної загрози, а передбачає також суб'єктивне відчуття людиною захищеності у процесі взаємодії. У процесі соціальної реабілітації це передбачає створення умов, за яких людина не очікує осуду, примусу чи знецінення її досвіду та може відкрито повідомляти про власні потреби й труднощі.

Безпека тісно пов'язана з довірою та передбачуваністю взаємодії. Довіра формується не лише завдяки доброзичливому ставленню фахівця, а й через прозорість, послідовність і зрозумілість процесу надання допомоги. Важливими є пояснення людині мети та змісту запропонованих заходів, дотримання домовленостей, своєчасне інформування про зміни та стабільність взаємодії з фахівцями. Для соціальної реабілітації це особливо важливо, оскільки людина часто взаємодіє не з одним спеціалістом, а з різними службами та установами.

Окремою психологічною засадою вважаємо підтримку суб'єктності, автономії та відчуття контролю. Травматичний досвід може бути пов'язаний із переживанням безпорадності, утратою контролю та неможливістю впливати на перебіг подій. Тому реабілітаційний процес не повинен відтворювати ситуацію, у якій рішення щодо людини приймаються без її участі. У травма-інформованому підході великого значення набувають можливість вибору, інформована згода, залучення до прийняття рішень та підтримка самовизначення. А. Макрей та співавтори пов'язують особистісно орієнтовану практику з автономією, суб'єктністю та правом людини мати максимально можливий контроль над рішеннями, які її стосуються [10]. Отже, отримувач реабілітаційних послуг має розглядатися не як пасивний об'єкт впливу, а як активний учасник власного відновлення.

Із цим безпосередньо пов'язана партнерська взаємодія. У межах травма-інформованого підходу професійна допомога будується не лише на компетентності фахівця, а й на визнанні досвіду, потреб і бачення самої людини. Це передбачає

спільне визначення цілей реабілітації, обговорення можливих способів їх досягнення та залучення людини до прийняття рішень.

Наступними засадами є орієнтація на ресурси та цілісне бачення людини. Наявність травматичного досвіду не повинна ставати основною характеристикою, через яку фахівець сприймає отримувача допомоги. Травма-інформований підхід передбачає урахування не лише проблем і наслідків пережитих подій, а й сильних боків особистості, її життєвого досвіду, цілей, соціальних зв'язків та наявних ресурсів. У соціальній реабілітації така орієнтація має принципове значення, оскільки її метою є підтримка здатності людини функціонувати в суспільстві та використовувати власні й соціальні ресурси.

Ще однією важливою засадою є запобігання ретравматизації. Вона може бути пов'язана не тільки зі змістом психологічної роботи, а й із самими процедурами надання допомоги. Надмірно директивна взаємодія, примус, необхідність багаторазово розповідати різним фахівцям про травматичні події або прийняття рішень без участі людини можуть посилювати відчуття безпорадності та втрати контролю.

Таким чином, визначені психологічні засади спрямовані на створення умов для безпечної та активної участі людини у процесі соціальної реабілітації, підтримки її залученості до власного відновлення. Безпека і передбачуваність створюють основу для формування довіри; довіра та можливість вибору сприяють відновленню відчуття контролю; підтримка автономії й партнерська взаємодія посилюють суб'єктність людини та її залученість до процесу реабілітації.

Важливою умовою впровадження травма-інформованого підходу є відповідна підготовка фахівців. Прикладом такої практики в Україні є безкоштовний онлайн-курс «Травмоінформованість у часи змін», представлений на платформі Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», спрямований на формування розуміння основ травма-інформованого підходу, феномену травми та саморегуляції [6]. Водночас підготовка фахівців до реалізації травма-інформованого підходу не повинна обмежуватися засвоєнням теоретичних знань про психологічну травму. Важливим є формування здатності розпізнавати можливі прояви травматичного досвіду, будувати безпечну й недирективну взаємодію, підтримувати автономію людини та запобігати її ретравматизації у процесі надання допомоги.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений теоретичний аналіз дає підстави розглядати травма-інформований підхід як

важливий складник соціальної реабілітації уразливих груп населення. Його застосування полягає не в безпосередньому опрацюванні психологічної травми, а в урахуванні можливого впливу травматичного досвіду на психоемоційний стан, поведінку, міжособистісну взаємодію та участь людини в процесі реабілітації. До ключових психологічних засад травма-інформованого підходу в системі соціальної реабілітації віднесено психологічну безпеку, довіру та передбачуваність взаємодії, підтримку суб'єктності й автономії людини, партнерську взаємодію, орієнтацію на ресурси та запобігання ретравматизації. Їх реалізація сприяє активному залученню людини до власного відновлення, підтримці її самостійності та відновленню соціального функціонування. Важливою умовою практичного впровадження травма-інформованого підходу є також відповідна підготовка фахівців.

Перспективу подальших досліджень убачаємо в емпіричній перевірці визначених психологічних засад травма-інформованого підходу, вивченні особливостей їх реалізації у роботі з різними вразливими групами населення та розробленні програм підготовки фахівців до застосування травма-інформованого підходу в практиці соціальної реабілітації.

Використання штучного інтелекту. Під час підготовки статті інструменти штучного інтелекту використовувалися виключно для мовного редагування, перевірки граматики, перекладу або інших допоміжних завдань, без використання згенерованих ними об'єктів як результатів академічної діяльності.

Конфлікт інтересів: автор є членом редакційної колегії журналу. Для забезпечення незалежності редакційного процесу рукопис розглядався редактором, який не мав конфлікту інтересів з автором. Автор не брав участі у відборі рецензентів, процесі рецензування та прийнятті рішення щодо публікації статті. Рукопис пройшов стандартну процедуру подвійного сліпого рецензування.

Список літератури:

1. Вакуленко С. М. Застосування травмоінформованого підходу в соціальній роботі з дітьми під час війни. *Соціальна робота та психологія: освіта і наука*. 2025. № 1. С. 17–22. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2025-1-3>
2. Желанова В. В., Гапчик К. В. Генеза становлення проблеми травма-інформованого підходу в науковому дискурсі. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 8(38). С. 1196–1208. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8\(38\)-1196-1208](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8(38)-1196-1208)
3. Кухарук О. Травмоінформований підхід: світові практики і український контекст (нарративний

огляд). *Проблеми політичної психології*. 2026. Т. 19 (33). С. 65–80. DOI: <https://doi.org/10.33120/popp-vol19-year2026-241>

4. Мельник Л., Мельник Ж. Соціально-психологічні основи реабілітації в соціальній роботі: теоретичний аспект. *Ввічливість. Humanitas*. 2025. № 1. С. 93–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.1.14>

5. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII : станом на 16.07.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 16.07.2026).

6. Травма-інформований підхід. Програма ментального здоров'я «Ти як?». URL: <https://howareu.com/travmoinformovanyi-pidkhd> (дата звернення: 21.07.2026).

7. Kataja K., Lantela P., Romakkaniemi M. Dimensions of social rehabilitation: A qualitative interpretive meta-synthesis. *Journal of Social Work*. 2022. Vol. 22, No. 1. P. 109–129. DOI: <https://doi.org/10.1177/1468017320979544>

8. Leotti S. M., Wahab S. Mapping the Landscape of Trauma-Informed Care in Social Work: A Critical Scoping Review. *Trauma, Violence, & Abuse*. 2025. Vol. 26, No. 4. P. 651–667. DOI: <https://doi.org/10.1177/15248380241286810>

9. Substance Abuse and Mental Health Services Administration. SAMHSA's Concept of Trauma and Guidance for a Trauma-Informed Approach. HHS Publication No. (SMA) 14-4884. Rockville, MD : Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2014. URL: https://www.nctsn.org/sites/default/files/resources/resource-guide/samhsa_trauma.pdf (date of access: 30.06.2026).

10. Understanding Trauma-Informed Care Across Settings: A Contemporary Definition, Values, Model, and Framework From an Integrative Review / A. MacRae et al. *Trauma, Violence, & Abuse*. 2026. DOI: <https://doi.org/10.1177/15248380261451829>

References:

1. Vakulenko, S. M. (2025). Zastosuvannia travmoinformovanoho pidkhdou v sotsialnii roboti z ditmy pid chas viiny [Application of a trauma-informed approach in social work with children during wartime]. *Sotsialna robota ta psykhologhiia: osvita i nauka*, 1, 17–22. <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2025-1-3> [in Ukrainian].

2. Zhelanova, V. V., & Napchyk, K. V. (2025). Heneza stanovlennia problemy travma-informovanoho pidkhdou

u naukovomu dyskursi [Genesis of the development of the trauma-informed approach problem in scientific discourse]. *Visnyk nauky ta osvity*, 8(38), 1196–1208. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8\(38\)-1196-1208](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8(38)-1196-1208) [in Ukrainian].

3. Kukharuk, O. (2026). Travmoinformovanyi pidkhd: svitovi praktyky i ukraïnskyi kontekst (naratyvnyi ohliad) [Trauma-informed approach: Global practices and the Ukrainian context (narrative review)]. *Problemy politychnoi psykhologhii*, 19 (33), 65–80. <https://doi.org/10.33120/popp-vol19-year2026-241> [in Ukrainian].

4. Melnyk, L., & Melnyk, Zh. (2025). Sotsialno-psykhologhichni osnovy reabilitatsii v sotsialnii roboti: teoretychnyi aspekt [Socio-psychological foundations of rehabilitation in social work: Theoretical aspect]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 1, 93–104. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.1.14> [in Ukrainian].

5. Pro sotsialni posluhy [On Social Services]: Zakon Ukrainy vid 17.01.2019 No. 2671-VIII [Law of Ukraine dated January 17, 2019, No. 2671-VIII]. (2019). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

6. Travmoinformovanyi pidkhd [Trauma-Informed Approach]. (n.d.). Prohrama mentalnoho zdorovia «Ty yak?» [Mental Health Program «How Are You?»]. Retrieved from: <https://howareu.com/travmoinformovanyi-pidkhd> [in Ukrainian].

7. Kataja, K., Lantela, P., & Romakkaniemi, M. (2022). Dimensions of social rehabilitation: A qualitative interpretive meta-synthesis. *Journal of Social Work*, 22(1), 109–129. <https://doi.org/10.1177/1468017320979544>

8. Leotti, S. M., & Wahab, S. (2025). Mapping the landscape of trauma-informed care in social work: A critical scoping review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 26(4), 651–667. <https://doi.org/10.1177/15248380241286810>

9. Substance Abuse and Mental Health Services Administration. (2014). SAMHSA's concept of trauma and guidance for a trauma-informed approach (HHS Publication No. SMA 14-4884). https://www.nctsn.org/sites/default/files/resources/resource-guide/samhsa_trauma.pdf

10. MacRae, A., O'Connor, A., Berkovic, D., Ryan, J., Woolford, M., Ayton, D., & Morris, H. (2026). Understanding trauma-informed care across settings: A contemporary definition, values, model, and framework from an integrative review. *Trauma, Violence, & Abuse*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/15248380261451829>

© Л. В. Пилипенко, О. М. Лозинська

Оглядова стаття

Дата першого надходження статті до видання: 05.08.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 02.09.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.10.2026